

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

5.3.2025

Monipalveluvaliokunnan lausunto Asunnottomuus ja asumisen ongelmat Sisä-Suomen yhteistyöalueella -sosiaalisesta raportista

Pirkanmaan hyvinvointialueen monipalveluvaliokunnalle on esitelty ”Asunnottomuus ja asumisen ongelmat Sisä-Suomen yhteistyöalueella -sosiaalinen raportti” 29.1.2025. Monipalveluvaliokunta kiittää raportin esittelystä ja mahdollisuudesta lausua siitä.

Raportti on laadittu Sisä-Suomen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden, paikallisten sosiaalialan osaamiskeskusten Pikassoksen ja SONet BOTNIAn sekä Tampereen kaupungin yhteistoiminnassa kevään ja syksyn 2024 aikana. Sisä-Suomeen kuuluvat Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueet. Sosiaalinen raportti perustuu pääosin yli 200 vastauksen kyselyaineistoon, johon vastasivat hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen ja seurakuntien edustajat. Tausta-aineistoina käytettiin myös ammattilaisten tuottamia arvioita ajankohtaisten sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksista sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen asiakasraatilaisten näkemyksiä asunnottomuuteen liittyen.

Asunnottomuus-raportin mukaan yhteiskuntapolitiikka on asuntopolitiikka, sillä poliittiset päätökset vaikuttavat tarjolla oleviin asumis- ja sosiaalipalveluihin. Tämän lisäksi asunnottomuuden taustalla on usein kasautuvia talous- ja velkaongelmia, mielenterveys- ja päihdehaasteita sekä erityisen haavoittuvina ryhminä tunnistetut vankiloista vapautuvat vangit ja asunnottomat naiset. Oikea-aikainen neuvonta ja ohjaus asumisasioissa, asunnon järjestäminen asunto ensin –periaatteen mukaisesti, sekä tarvittavien sosiaali- ja terveystaloudellisen tuen järjestäminen ovat sekä inhimillisesti että taloudellisesti aina halvempia kuin raskaat asumispalvelut ja osastohoito.

Monipalveluvaliokunta toteaa, että raportin mukaan asunnottomuus on lisääntynyt ja se näkyy erityisesti Tampereella. Nyt tarvittaisiin aiempien vuosien kaltaista Asunto ensin-ohjelmaa, jolla tutkitusti (mm. Tampereen yliopisto) ja merkitsevästi pystyttiin vähentämään asunnottomuutta ja sen synnyttämiä lisä- ja vaihtoehtoiskustannuksia sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Sosiaaliturvaan ja asumistukiin liittyvillä leikkauspäätöksillä on ollut yhteys asunnottomuuden kasvuun. On tärkeätä seurata miten 1.4.2025 voimaan tulevat leikkauspäätökset vielä vaikuttavat asunnottomuuden kasvuun. Monipalveluvaliokunta kiinnittää huomiota yksin elävien, yksinhuoltajien ja muiden pienituloisten perheiden tilanteeseen.

Aamulehden esiintuomat ongelmat (28.1.2025) aikuissosiaalityön pitkistä, jopa vuoden mittaisista jonoista eivät helpota tilannetta. Asunnottomuus on ongelma, joka pitää sisällään ja tarvitsisi monien asioiden yhteensovittamista. Aikuissosiaalityötä ja sen nopeata ja vaikuttavaa interventiota tarvitaan. Asunnottomuutta kokeneiden ja asunnottomien osallisuuden vahvistamisella voi olla isokin merkitys.

Monipalveluvaliokunta toteaa, että Pirkanmaan hyvinvointialueen tiivis yhteys ja yhteistyö 1.1.2025 aloittaneiden Pirkanmaan kahden työllisyysalueen kanssa vaikuttaa myös asunnottomuuden torjumisen uhkaan. Siksi valiokunta suosittelee yhteistyön vahvistamista.

Monipalveluvaliokunta tunnistaa kohtuuhintaisten asuntojen puutteen ja alueelliset erot, kuten sen, että vapaita asuntoja on Pirkanmaalla, mutta ei Tampereella, jonne väki keskittyy. Kohtaanto-ongelma vaikeuttaa tilannetta. Valiokunta haluaa kiinnittää huomiota omaisten kuormittumiseen, kun aikuiset lapset palaavat kotiin. Valiokunnan keskusteluissa on tuotu esiin myös perhehoidon mahdollisuuksista asunnottomuuden torjumiseen.

Valiokunta korostaa laajemminkin hyvinvointialueen yhteistyötä kuntien kanssa esittää pohdittavaksi konkreettisia keinoja tiedonsaantiin, tietojen vaihtoon ja yhteistyöhön kuntien kanssa. Valiokunta toteaa, että päihde- ja mielenterveyspalvelujen saatavuuteen ja hoitopolkuketjujen toimivuuteen tulee kiinnittää huomiota. Myös vankilasta vapautuvien henkilöiden kanssa tehtävään erityistyöhön tulee kiinnittää vahvaa huomiota ja luoda rakenteita sitä varten. Järjestöillä on ollut keskeinen ja merkityksellinen rooli vankilasta vapautuvien henkilöiden kanssa. Sitä on tärkeätä vahvistaa myös rakenteiden luomisen kautta.

Monipalveluvaliokunta toteaa, että asunnottomuuden ehkäiseminen ja vähentäminen on yhteinen asia. Sosiaalityöllä hyvinvointialueilla on näissä asiakastilanteissa keskeinen rooli ja sitä pitää vahvistaa.

Valiokunta yhtyy raportissa todettuun tarpeeseen nykyistä vahvempaan yhteistyöhön, yhteisvastuuseen ja tekoihin valtionhallinnon, hyvinvointialueiden, kuntien ja kolmannen sektorin kesken.

Monipalveluvaliokunta ehdottaa kaikille Asunnottomuus-raportin laatijatahoille yhteiskunnallista vaikuttamista lainsäätäjään ja Kansaneläkelaitokseen. Sosiaalietuuksien siirtäminen KELA:lle on poistanut sosiaalityön vaikutusmahdollisuuden etuuksien automaattisessa käsittelyssä. Aiemmin kuntapohjaisessa mallissa oli aktiivisessa käytössä nk. välitystilitt, joiden kautta esimerkiksi asumistukea voitiin ohjata asiakkaan suostumuksella suoraan vuokranantajalle. Tässä käytännössä ei päässyt syntymään suuria vuokratästejä. Tämä käytäntö ehkäisi osaltaan myös asunnottomuuden syntymistä.

Monipalveluvaliokunta kannattaa raportin toimenpidesuosituksia asunnottomuuden vähentämisen, jotka ovat:

1. Naiserityisyyden huomioiminen asunnottomuustyössä
2. Vapautuvien vankien kanssa tehtävän työn kehittäminen
3. Asumisneuvonnan laajentaminen
4. Vuosittainen asunnottomuuslaskenta asuntopoliittisten ratkaisujen tukena
5. Asunnottomuutta kokeneiden osallisuuden vahvistaminen

Monipalveluvaliokunnan puolesta

valiokunnan puheenjohtajisto

Markku Virkamäki, Mauri Jussila, Mervi Veijola